

Vestfold
og Telemark
revisjon

Risikovurdering 2024

Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Færder kommune

Innhold

1. Innledning	4
1.1. Bakgrunn – mandat	4
1.2. Metode	4
1.3. Avtale om forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll	6
2. Gjennomførte revisjoner	6
3. Aktuelle forvaltningsrevisjoner 2024-27	7
4. Om Færder kommune	8
4.1. Kommunens organisering	8
4.2. Selskaper og interkommunale samarbeid	8
4.3. Økonomi	9
5. Fellestjenester og tverrgående tema	10
5.1. Internkontroll	10
5.2. Etikk, habilitet og varsling	10
5.3. Bærekraft	11
5.4. Arkiv og dokumentasjon - åpenhet og innsyn	13
5.5. Informasjonssikkerhet og personvern	14
5.6. Beredskap	15
5.7. Anskaffelser	15
5.8. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon	16
6. Administrasjon, kultur og levekår	17
6.1. Sosialhjelp	17
6.2. Barn i lavinntektsfamilier	18
6.3. Flyktninger og innvandring	18
6.4. Kultur	19
6.5. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon	19
7. Oppvekst	20
7.1. Barnehage	20
7.2. Grunnskole og SFO	21
7.3. Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	22
7.4. Helsestasjon, skolehelsetjeneste, svangerskap- og barseloppfølging	23
7.5. Barnevernstjenesten	23

7.6.	Samhandling – forebygging – utenforskap	24
7.7.	Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon	25
8.	Helse	26
8.1.	Tildeling av tjenester	26
8.2.	Hjemmetjenesten	27
8.3.	Avlastning, habilitering og rehabilitering	28
8.4.	Institusjoner/omsorgsboliger	29
8.5.	Dagtilbud til hjemmeboende med demens	30
8.6.	Psykisk helse og rus	30
8.7.	Boligsosialt arbeid	31
8.8.	Velferdsteknologi	32
8.9.	Fastlegeordningen, legevakt og akuttberedskap	33
8.10.	Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon	33
9.	Teknikk og miljø	34
9.1.	Planlegging og byggesaksbehandling	34
9.2.	Eiendom og utbygging	35
9.3.	Vann og avløp	36
9.4.	Klima og miljø	37
9.5.	Renovasjon	38
9.6.	Brannvern og branntilsyn	38
9.7.	Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon	39
10.	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskap	40
10.1.	Eierskapskontroll	40
10.2.	Forvaltningsrevisjon i selskap	41
10.3.	Aktuelle tema for eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon i selskap	46
	Vedlegg: Annet interkommunalt samarbeid – ikke selvstendige rettssubjekt	47

1. Innledning

1.1. Bakgrunn – mandat

Kontrollutvalget skal utarbeide planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, og påse at det blir utført forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i kommunen.¹

Forvaltningsrevisjon er systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak. Undersøkelsene kan rettes mot kommunen og mot kommunens selskaper. Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres i samsvar med god kommunal revisjonsskikk.

Eierskapskontroll er en kontroll av om kommunen utøver sitt eierskap i selskap i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyret sine vedtak og aksepterte prinsipp for god eierstyring. Kontrollen skal utføres av revisor i samsvar med god kommunal revisjonsskikk, og kan kombineres med forvaltningsrevisjon i selskap. Se mer om eierskapskontroll i kapittel 10.

Plan for forvaltningsrevisjon skal vise på hvilke områder kommunen planlegger å ha forvaltningsrevisjon. Planen skal dekke både kommunens virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper.

Plan for eierskapskontroll skal vise hvilke eierskapskontroller kommunen planlegger å ha.

Planene skal bygge på risiko- og vesentlighetsvurderinger av kommunens virksomhet og eierskap, og av virksomheten i kommunens selskaper.

Kommunestyret selv skal vedta planene innen utgangen av første år i valgperioden. Vedtatte planer gjelder inntil ny plan er vedtatt. Kommunestyret gir vanligvis kontrollutvalget myndighet til å gjøre endringer og/eller fravike planene.

Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er grunnlaget for kommunens plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Risikovurderingen er utarbeidet av Vestfold og Telemark revisjon IKS (VTR) på oppdrag fra kontrollutvalget i Færder, jf. sak 22/23. Risikovurdering for forvaltningsrevisjon står i kapitlene 4 til 9, og risikovurdering for eierskapskontroll står i kapittel 10.

1.2. Metode

Risikovurderingen er av overordnet karakter, og det kan være noe usikkerhet ved informasjonen vi bygger på. Det kan også skje endringer i risikobildet i løpet av planperioden.

¹ Jf. kommuneloven § 23-2, § 23-3 og § 23-4.

Risikovurderingen tar utgangspunkt i følgende:

- gjeldende krav og forventninger innenfor kommunens ansvarsområder og eierskap
- nøkkeltall fra KOSTRA, andre databaser og annen statistikk
- informasjon om internkontroll og annen sentral informasjon i årsmelding, budsjett og økonomiplan
- innspill fra kommunedirektør/kommunens ledelse og ordfører
- innspill fra hovedverneombud og tillitsvalgte
- innspill fra kontrollutvalg og politikere i kommunen
- gjennomførte og planlagte tilsyn fra statlige myndigheter
- forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller gjennom de siste årene
- andre erfaringer og kunnskap fra revisjonsarbeidet

Innspill til forvaltningsrevisjoner

Avtroppende kontrollutvalg gav følgende innspill til risikovurderingen i sak 23/23

- omsorgstjenester i/utenfor institusjon
- IKT-sikkerhet

Nytt kontrollutvalg har gitt følgende innspill i sak 1/24:

- Forvaltning av kommunalt eide boliger
- Arkiv og journalføring

Vi har fått følgende innspill fra kommunedirektør, virksomhetsdirektør og tillitsvalgte

- Tjenestekontoret – tildelingspraksis/dimensjonering av tjenester
- Eiendomsforvaltning – både formålsbygg og kommunale boliger
- Rehabiliteringstilbudet i kommunen
- Habilitering barn og unge

Vi har fått innspill fra én folkevalgt, dette gikk på:

- Økonomi og budsjetteringsprosesser
- Beredskap
- Psykososialt miljø i skole
- Tverrfaglig samarbeid

Utfordringer i kommunen og innspill til prosjekt er også diskutert med ordfører.

1.3. Avtale om forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Kommunens ordning med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er regulert av selskapsavtalen for VTR IKS. Omfanget av forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll fremgår av oppdragsbrevet og det årlige budsjettbrevet fra VTR.

Fordelt over fire år kan VTR levere anslagsvis 4 rapporter om forvaltningsrevisjon og 1 rapport om eierskapskontroll til Færder, avhengig av tema og innretning på undersøkelsene. Dersom kommunen ønsker det, kan kommunen kjøpe flere eller mer omfattende forvaltningsrevisjoner/ eierskapskontroller enn det som i utgangspunktet er avtalt.

2. Gjennomførte revisjoner

Forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller 2020-2023

Følgende forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller ble gjennomført i Færder i perioden 2020-2023:

- 3811 401 Læringsmiljø i Færder kommune (2021)
- 3811 402 Sosiale tjenester i NAV Færder (2021)
- 3811 403 Byggesaksbehandling (2022)
- 3811 404 PP-tjenesten i Færder kommune (2023)
- 3811 405 Eierskapskontroll (2023)

Forenklet etterlevelseskontroll 2020-23

Revisor gjennomfører årlig forenklet etterlevelseskontroll med kommunens økonomiforvaltning.²

Etterlevelseskontrollen gjøres med små ressurser, og gir moderat sikkerhet for funnene. Følgende etterlevelseskontroller har blitt gjennomført i Færder:

- Selvkost vann (2020)
- Tilskudd til private barnehager (2021)
- Offentlige anskaffelser (2022)
- Finansforvaltning/finansreglement (2023)

² Jf. kommuneloven § 24-9

3. Aktuelle forvaltningsrevisjoner 2024-27

Tabellen viser hvor vi, basert på risikovurderingen, mener det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Opplistingen er kronologisk. Aktuelle eierskapskontroller og forvaltningsrevisjoner i selskap er omtalt i kap. 10.

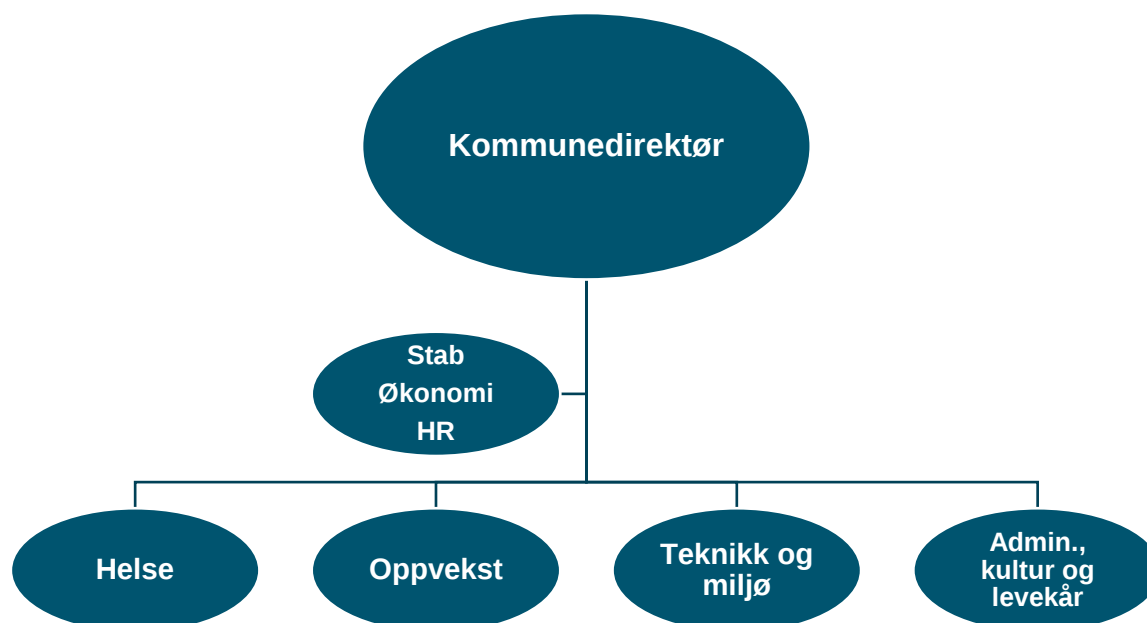
Tema	Vinkling/kommentar	Se kapittel
Etikk	Kan omfatte varsling/ytringsklima og/eller habilitet	5.2
Arkiv og journal	Rutiner og praksis for arkivering og journalføring	5.4
Anskaffelser	Kan ha ulike vinklinger	5.7
Flyktning- og integreringsarbeid	Kan ha ulike vinklinger	6.3
Forebygging – utsatte barn og unge	Aktuelle vinklinger: Utenforskap Tverrfaglig samarbeid Barnefattigdom	6.2 7.4 7.5 7.6
Tildeling av helse- og omsorgstjenester	Tildelingspraksis, saksbehandling	8.1
Hjemmetjenester	Kan vinkles mot ulike brukergrupper	8.2
Rehabiliteringstilbud	Kan vinkles mot f.eks. barn og unge eller rehabilitering generelt.	8.2, 8.3, 8.6
Boligsosialt arbeid	Organisering, samarbeid, mål og planer	8.6
Eiendomsforvaltning	Planer og tiltak for å sikre godt vedlikehold	9.2

4. Om Færder kommune

4.1. Kommunens organisering

Ved utgangen av 2022 hadde kommunen 1759 årsverk, og sykefraværet var i gjennomsnitt 9,5 %.

Kommunen er organisert i fire virksomhetsområder.

Kommunen har ingen kommunale foretak.

4.2. Selskaper og interkommunale samarbeid

Færder eier flere selskaper og deltar i mange interkommunale samarbeid. Noen er organisert i egne rettssubjekter, andre er organisert som kommunale oppgavefelleskap eller vertskommune.

Risiko knyttet til eierskap og virksomhet i selskaper er vurdert i kap. 10.

4.3. Økonomi

KOSTRA 2023	Færder kommune	Grppesnitt	Landsgj. snitt
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-1,7	-0,7	1
Langsiktig gjeld ³ i prosent av brutto driftsinntekter	127,3	127,6	115,1
Frie inntekter per innbygger	67 642	66 682	68 010
Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	15,1	11,3	14

Tabell 1: Tall fra Kostra pr 4.4.23 (ureviderte tall)

Netto driftsresultat er en indikator for økonomisk balanse i kommunen. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. Det er anbefalt at netto driftsresultat for kommunene over tid bør være på 1,75 % av driftsinntektene. Netto driftsresultat i Færder var -51 mill. kr (underskudd) i 2023.

Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter sier noe om hvor sårbar kommunens budsjettbalanse er for en økning i renten. Rentekostnaden skal dekkes av driftsinntektene. Som vi ser i tabellen, ligger Færder på nivå med gruppesnittet, men noe over landsgjennomsnittet når det gjelder langsiktig gjeld. En økning i renten vil ha større påvirkning på driftsbudsjettet enn det vil for gjennomsnittskommunen.

Kommunens frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd fra staten. Frie inntekter per innbygger sier noe om kommunens økonomiske handlingsrom. Frie inntekter i Færder ligger under landsgjennomsnittet.

Fri egenkapital drift er det som i kommuneregnskapet kalles disposisjonsfond. Dette er midler som fritt kan benyttes til å dekke utgifter i både drifts- og investeringsregnskapet, og er et uttrykk for hvor stor økonomisk buffer kommunen har. Tabellen viser at Færder har relativt god økonomisk buffer.

³ Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter (KOSTRA)

5. Fellestjenester og tverrgående tema

5.1. Internkontroll

Kommunen skal ha internkontroll for å sikre at lover og forskrifter følges, jf. kommuneloven § 25-1. Det er også krav om internkontroll i noen særlover, både sektorovergrepene og for ulike tjenestekområdene i kommunen, f.eks. arbeidsmiljøloven, personopplysningsloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Kommunedirektøren skal rapportere til kommunestyret minst en gang i året om internkontrollen og resultater fra statlig tilsyn.

Ifølge årsberetningen, har kommunen internkontrollrutiner innenfor sine virksomheter og enheter som blir jevnlig oppdatert. Meldte avvik har økt med 23 % fra 2022 til 2023. Ifølge kommunen skyldes det at kvalitetssystemet brukes mer.

Kommunen har internkontrollteam og kvalitetsutvalg på hvert virksomhetsområde. Virksomhetene rapporterer til kommunedirektør om status på internkontrollarbeidet, og det rapporteres om internkontroll og om avvik til politisk nivå i tertialrapportene og årsberetningen.

Vurdering

Mangelfull internkontroll kan føre til lovbrudd, dårlig kvalitet i saksbehandling og tjenesteyting, og manglende måloppnåelse ellers. Vi er ikke kjent med at det er forhold som tilsier at det er særskilt risiko når det gjelder Færder kommunes internkontroll, og mener derfor at det ikke hensiktsmessig å gjennomføre en forvaltningsrevisjon om internkontroll generelt.

Det kan likevel være aktuelt å vurdere internkontroll i forbindelse med forvaltningsrevisjon av avgrensede tjenester i kommunen. Dette omtales i så fall i forbindelse med vurderingen av de aktuelle tjenestene.

5.2. Etikk, habilitet og varsling

Et av formålene med kommuneloven er å bidra til at kommuner er tillitsskapende. I årsberetningen skal kommunen gjøre rede for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard.

Habilitet har vært et aktuelt tema nasjonalt i 2023, og det er også et viktig tema lokalt. Det har stor betydning for tilliten til kommunen at habilitetsspørsmål blir håndtert riktig. Habilitetsreglene skal bidra til å sikre at avgjørelsene kommunen tar blir materielt riktige, ved å redusere risikoen for at det blir tatt utenforliggende hensyn.

Arbeidstakere har rett, og til dels plikt, til å varsle om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen, jf. arbeidsmiljøloven. Varslingsordningen skal bidra til at medarbeidere tør å si fra om kritikkverdige forhold. Kommunen som arbeidsgiver skal ha rutiner for mottak og behandling av varsler. En god

ytringskultur blant ansatte, og gode rutiner rundt varsling, er viktig for lokaldemokrati og tjenestekvalitet.

Færder kommune har etiske retningslinjer for ansatte og for politikere. Retningslinjene for politikerne ble vedtatt i 2023, og ble gjennomgått under politikeropplæringen samme høst. Retningslinjene for de ansatte er tilgjengelig i kommunens kvalitetssystem og blir forelagt alle nyansatte. Aktuelle etiske problemstillinger skal drøftes i ledergruppene i virksomhetsområdene.

Kommunen har et etikkråd som skal fremme samtale og refleksjon om etiske spørsmål og dilemmaer. Rådet består av 8 representanter fra ulike tjenestesteder i helse, med tillegg av lege og prest. Etikkrådet kan gi råd om hvordan konkrete etiske utfordringer kan løses, og være et forum der tjenestemottakere, pårørende og helsepersonell kan drøfte saker. Det ble ikke meldt inn saker til rådet i 2023. Kommunen vil vurdere om organiseringen av etikkrådet bør endres.

Kommunen har varslingsrutiner. Det ble meldt i to saker til varslingssekretariatet i 2023. Begge sakene er avsluttet.

En tidligere byggesaksleder ble nylig dømt for korrupsjon. Saken hadde da versert i rettssystemet siden 2020.

Vurdering

Arbeidet med å sikre høy etisk standard og et trygt ytringsklima må være kontinuerlig. Ofte nedprioriteres praktisk arbeid med etikk, og da kan det utvikle seg subkulturer i organisasjonen. På denne bakgrunn bør det gjøres jevnlig forvaltningsrevisjon av etikkarbeidet i kommunen. Det har ikke vært forvaltningsrevisjon om dette temaet i Færder tidligere (heller ikke i de gamle kommunene Nøtterøy og Tjøme). Det kan derfor være hensiktsmessig å gjennomføre forvaltningsrevisjon om etikk.

Habilitet har vært aktualisert gjennom flere saker i rikspolitikken siste året. I en forvaltningsrevisjon om etikk og varsling kan være hensiktsmessig også å undersøke kommunens tiltak for å sikre habilitet.

5.3. Bærekraft

Kommunene har en viktig rolle i arbeidet med å oppnå en bærekraftig samfunnsutvikling, og det er en nasjonal forventning om at FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for kommunenes samfunns- og arealplanlegging. I de statlige planretningslinjene for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning står det at kommunene i sin overordnede planlegging skal ha tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser. Kommunene bør sette ambisiøse mål for utslippsreduksjoner.

Gjennom naturavtalen⁴ som ble inngått i desember 2022, har Norge bl.a. forpliktet seg til at tap av natur skal stoppes og reverseres innen 2030. Kommunesektoren vil få en sentral rolle i gjennomføringen av denne avtalen.

Figur 1 FNs bærekraftsmål

Norge oppfylder mange av bærekraftsmålene, men har utfordringer med å oppfylle mål om *ansvarlig forbruk og produksjon* (mål 12), mål om å *stoppe klimaendringene* (mål 13), og mål om å *ivareta livet på land* (mål 14).

Kommunen har flere roller/oppgaver som er viktige for å nå bærekraftsmålene. Kommunen er

- planmyndighet, se pkt.9.1
- innkjøper av varer og tjenester, se pkt. 5.8
- eier og drifter av bygg og infrastruktur, se pkt. 9.2

Det forventes at kravene til kommunenes bærekraftsarbeid vil øke i planperioden.

Færder vedtok kommuneplanens samfunnsdel i 2018. Bærekraftsmålene er ikke brukt i samfunnsdelen, men planen har flere mål som samsvarer med bærekraftsmålene, bl.a. mål om at kommunen skal redusere klimagassutslippene. Arealdelen til kommuneplanen ble sist vedtatt i 2023. Kommunen har vektlagt følgende bærekraftsmål i planen: mål 11- Bærekraftige byer og samfunn, mål 13 – Stoppe klimaendringene, mål 14 – Livet i havet og mål 15 – Livet på land.

Kommunen vedtok klima- og energiplan i 2020, tilhørende handlingsplan ble vedtatt i 2022.

⁴ Kunming-Montreal Global biodiversity framework

Færder har klimabudsjett, klimaregnskap og arealformålsregnskap.

Vurdering

Det er generelt risiko knyttet til om kommuner er flinke nok til å ivareta bærekraftsmålene i sin samfunns- eller arealplanlegging, og til om kommunene har avsatt tilstrekkelige ressurser til bærekraftsarbeidet. Det gjelder spesielt bærekraftsmål om klima og miljø.

Vi mener at det ikke hensiktsmessig å gjennomføre forvaltningsrevisjon om bærekraft generelt, da kan det være mer hensiktsmessig å gjennomføre forvaltningsrevisjon rettet mot spesifikke bærekraftsmål, for eksempel bærekraftsmål 12- Ansvarlig forbruk og produksjon, se pkt. 5.7.

5.4. Arkiv og dokumentasjon - åpenhet og innsyn

Arkiv og dokumentasjon

Kommunens dokumentasjon har betydning for åpenhet, demokratisk aktivitet, rettssikkerhet, forskning og kulturell virksomhet. En velfungerende postjournal og arkivordning er grunnleggende forutsetninger for å ivareta dette.

Færder har Dokumentsenter, som b.la. har ansvar for å journalføre inngående post og vedlikeholde arkiv. Kommunen har en arkivplan.

Kommunen hadde sist tilsyn fra Arkivverket i 2019. Da ble det gitt flere avvik.

Åpenhet og innsyn

Åpenhet og innsyn innebærer at omverdenen får se hvordan kommunen drives og hvordan beslutninger tas, og gjør at flere utenfor kommunen, inkludert media, får mulighet til å avdekke eventuelle kritikkverdige forhold. Dette er en viktig forutsetning for demokratiet, og kan bidra til å forebygge uetisk atferd og korrupsjon.

Færder har søkbar postliste på sin nettside.

Pressens offentlighetsutvalg og Kommunal Rapports åpenhetsbarometer for 2023 sammenlikner åpenhet i kommunene, og har tre innfallsvinkler: postlistesjekk, spørsmål om åpenhet som kommunene besvarer, og test av kommunens behandling av innsynskrav. Færder skårer godt på åpenhetsbarometeret med 23 poeng, og er dermed nest best i fylket (maksimal poengsum er 26).

Vurdering

Erfaringsmessig er det generelt en risiko for at kompetanse og praksis knyttet til arkiv og journalføring ikke er god nok ute i kommunene, og det bør derfor jevnlig gjennomføres forvaltningsrevisjon om dette temaet. Det har ikke vært gjennomført forvaltningsrevisjon om arkiv og journal i Færder tidligere, og vi mener derfor at kan være hensiktsmessig å gjennomføre en forvaltningsrevisjon om dette temaet i denne perioden. Vi har også fått innspill fra kontrollutvalget om forvaltningsrevisjon på dette området.

5.5. Informasjonssikkerhet og personvern

Informasjonssikkerhet – IT-sikkerhet

Informasjonssikkerhet omfatter alle tiltak som skal sikre kommunens behandling av informasjon, både når det gjelder sikring av IT-systemer, tilrettelegging av prosesser/arbeidsoppgaver og kompetanse og opplæring hos dem som utfører oppgavene. Det er vanlig å si at informasjonssikkerhet handler om å sikre konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet:

- Konfidensialitet: Informasjonen blir ikke kjent for uvedkommende.
- Integritet: Informasjonen blir ikke endret utilsiktet eller av uvedkommende.
- Tilgjengelighet: Informasjonen er tilgjengelig ved behov.

En uønsket hendelse mot et eller flere av kommunens systemer kan få store konsekvenser. De siste årene har det vært små og større angrep mot kommuner og andre offentlige virksomheter, og mange har ikke et forsvarlig sikkerhetsnivå for å beskytte sin informasjon.

Færder deltar i interkommunalt samarbeid sammen med Holmestrand og Tønsberg om drift av IKT-systemer. Kommunen har retningslinjer for bruk av IT. Retningslinjene omhandler bl.a. tema som informasjonssikkerhet og behandling av personopplysninger.

Kommunen skriver i årsmeldingen at hovedområdene for utvikling i 2023 bl.a. har vært informasjonssikkerhet og personopplysningsvern. Når det gjelder informasjonssikkerhet har kommunen tatt initiativ til at et sentralt utviklet informasjonssikkerhetssystem blir gjort tilgjengelig i kvalitetssystemet. Informasjonssikkerhetssystemet blir også implementert i Tønsberg og Holmestrand, i samarbeid med Jarlsberg IKT.

Vurdering

Organisering i samarbeid gir større fagmiljø, mindre sårbarhet og generelt lavere risiko enn om kommunen hadde hatt IT-avdeling alene. Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko knyttet til dette området i Færder.

Personvern (GDPR)

Kommunens ansvar for forsvarlig håndtering av personopplysninger er regulert av personopplysningsloven. Kommunen behandler personopplysninger om innbyggere, ansatte og politikere. Kommunen plikter å ha egnede tiltak for å ivareta en forsvarlig behandling av personopplysningene. Personopplysningene skal beskyttes mot uberettiget innsyn og endringer, men samtidig være tilgjengelige for de som trenger opplysningene, når de trenger dem.

Manglende etterlevelse av personvernreglene kan ramme kommunens innbyggere og ansatte, og medføre overtredelsesgebyr og tap av omdømme for kommunen.

Kommunen har personvernombud og personvernerklæring.

Som nevnt over, har kommunen satt fokus på personopplysningsvern i 2023. Kommunen har gjennomført nano-opplæring av samtlige medarbeidere i kommunen. Temaene er fulgt opp av personvernombudet i lederforum.

Datatilsynet gjennomførte tilsyn (brevkontroll) i Færder i 2023. Tilsynet gikk på kommunens ivaretagelse av krav til personopplysningssikkerhet og skal gi grunnlag for å vurdere om det skal gjennomføres stedlig kontroll.

Vurdering

Det har ikke vært forvaltningsrevisjon om personvern tidligere. Dette er et område med stor risiko for brudd, og det bør derfor i utgangspunktet gjennomføres forvaltningsrevisjon jevnlig. På grunn av Datatilsynets brevkontroll i fjor og ev. stedlige tilsyn i år, kan det likevel være at det ikke er hensiktsmessig å prioritere dette området i denne perioden.

5.6. Beredskap

Plan- og bygningsloven stiller krav til samfunnssikkerhet i kommunens planlegging. Hensikten med kommunens samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid er å redusere risiko for at kriser inntreffer og sørge for at kriser som likevel oppstår, håndteres på best mulig måte.

Sivilbeskyttelsesloven pålegger kommunene beredskapsplikt. Kommunen skal planlegge beredskapen på bakgrunn av en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse.

Vurdering

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap gjennomfører årlige undersøkelser om kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid, og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark fører tilsyn med alle kommunene i løpet av en valgperiode. Vi har derfor ikke vurdert risiko ved det generelle beredskapsarbeidet i kommunen. Beredskap knyttet til konkrete tjenester kan være aktuelt som deltema i forbindelse med forvaltningsrevisjon innenfor et tjenesteområde. Vi mener at dette best kan vurderes i forbindelse med bestilling av forvaltningsrevisjon.

5.7. Anskaffelser

Reglene om offentlige anskaffelser skal bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser, og at det offentlige opptrer med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig og bærekraftig måte. Kommunen skal ha tiltak for å motvirke sosial dumping, ivareta miljøhensyn og motvirke brudd på menneskerettighetene. Fra 1.1.2024 skjerpes kravet om å ivareta miljøhensyn ved anskaffelser, og høsten 2023 ble det foreslått skjerpede krav om bruk av lærlinger.

Anskaffelser over en viss verdi skal kunngjøres og gjennomføres i samsvar med regulerte prosesser. KOFA kan ilegge gebyr for ulovlige direkteanskaffelser. Reglene er komplekse og strenge.

Færder har innkjøpsteam med ansvar for anskaffelser. Virksomhet for Teknikk og miljø gjennomfører også anskaffelser. Kommunen har innkjøpspolitiske retningslinjer. Ifølge kommunen har innkjøpsteamet hatt noe ustabil bemanning siste året (skyldes ubesatte stillinger og sykefravær).

Færder deltar i Vestfold interkommunale innkjøpssamarbeid (VOIS). Innkjøpssamarbeidet inngår rammeavtaler for samarbeidskommunene.

Det har ikke vært gjennomført forvaltningsrevisjon om anskaffelser i Færder tidligere, men det ble gjennomført en forenklet etterlevelseskontroll om temaet i 2022. I etterlevelseskontrollen ble det ikke gjort funn som ga grunn til å tro at kommunen ikke etterlevde anskaffelsesreglene.

Vurdering

Selv om etterlevelseskontrollen ikke avdekket særlige svakheter, mener vi likevel at det kan være risiko på dette området. Reglene om offentlige anskaffelser er komplekse og strenge, og det er lett å trå feil. Vi mener at dette er et område det det jevnlig bør gjennomføres forvaltningsrevisjon.. En forvaltningsrevisjon om anskaffelser kan ha forskjellige vinklinger. For eksempel kan vi undersøke hvordan kommunen ivaretar krav om samfunnsansvar i anskaffelser.

5.8. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon

Tema	Vinkling/kommentarer
Etikk	Kan omfatte varsling/ytringsklima og eller habilitet
Arkiv og journal	Rutiner og praksis for arkivering og journalføring
Anskaffelser	Kan ha ulike vinklinger

6. Administrasjon, kultur og levekår

Virksomhetsområdet har bl.a. ansvar for NAV, flyktning- og integreringstjenesten, kultur, service- og kommunikasjon, politisk sekretariat, innkjøp, folkehelse og Østre Bolæren. Noen av disse tjenestene/temaene om omtalt i kap. 5.

6.1. Sosialhjelp

Formålet med sosialtjenesteloven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Utsatte barn og unge og deres familier skal få et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Kommunen skal stille vilkår om aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad til personer under 30 år, med mindre tungtveiende grunner taler mot det. Dersom ikke kommunen følger opp aktivitetsplikten i tilstrekkelig grad vil det kunne bidra til unødvendige sosialhjelpsutbetalinger. I flere tilsyn har Statsforvalteren avdekket at kommuner ikke sikrer at vilkår om aktivitetsplikt brukes i tråd med lovkravet.

Hvis man ser bort fra flyktninger, har antall mottakere av økonomisk sosialhjelp i Færder gått noe ned fra 2022 til 2023. Men kommunen rapporterer om at antall søknader og henvendelser om økonomisk sosialhjelp har økt. Det betyr at NAV må bruke mye tid på veiledning og saksbehandling, også når søkerne ikke har rett på økonomisk sosialhjelp.

Færder hadde tilsyn fra Statsforvalter om økonomisk stønad til barnefamilier i 2023. Kommunen fikk ikke avvik i dette tilsynet. Det ble gjennomført forvaltningsrevisjon om internkontroll og saksbehandling i NAV Færder i 2021. Forvaltningsrevisjonen konkluderte med at internkontroll og saksbehandling i alt vesentligste var i samsvar med gjeldende krav.

Vedtak om ytelser etter sosialtjenesteloven skal følge forvaltningslovens regler.

Vi har fått innspill om at omfanget av vold og trusler rettet mot ansatte øker, også innenfor NAV.

Vurdering

Det kan generelt være risiko knyttet til saksbehandling og oppfyllelse av lovkrav innenfor sosialhjelpfeltet. Økt press på tjenesten kan øke risikoen. Bortsett fra dette, er vi ikke kjent forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området. I tillegg ble det både gjennomført forvaltningsrevisjon og tilsyn om sosialhjelp i forrige periode, vi mener derfor at det ikke er hensiktsmessig med en ny forvaltningsrevisjon i denne perioden.

Vold og trusler mot ansatte er et risikoområde generelt. Det gjelder både innenfor NAV, skole og i helse- og omsorgstjenestene. I forrige periode ble det gjennomført en forvaltningsrevisjon om skolemiljø som bl.a. undersøkte kommunens arbeid med å forebygge og følge opp vold og trusler i

skolen. Vi antar derfor at det ikke er ønskelig å prioritere dette området i denne perioden. Kontrollutvalget kan vurdere å innhente informasjon om kommunens tiltak på området på annen måte enn gjennom en forvaltningsrevisjon.

6.2. Barn i lavinntektsfamilier

Kommunen har et ansvar for å forebygge sosiale problemer og bedre levekårene for vanskeligstilte. Kommunen har derfor en viktig rolle i arbeidet med barnefattigdom. Kommunens ansvar er først og fremst regulert i barnevernsloven og sosialtjenesteloven.

Alle velferdstjenestene skal vurdere barnets beste. De senere årene har Arbeids og velferdskontoret hatt flere prosjekt for å styrke barneperspektivet i arbeidet ved NAV-kontorene. Barneperspektivet innebærer at barnas behov skal vurderes og ivaretas særskilt når NAV følger opp foreldrene. Det er viktig med et godt samarbeid mellom NAV og andre aktuelle tjenester.

Andelen barn i lavinntektsfamilier i Færder er på nivå med landsgjennomsnittet.

Vurdering

Det er generelt risiko for at kommunen ikke sikrer godt nok samarbeid om tjenester til barn i lavinntektsfamilier, og kanskje særlig mellom sosialtjenesten og de andre som jobber med barn og unge. En ev. forvaltningsrevisjon om barn i lavinntektsfamilier kan kobles på arbeid med å sikre samarbeid og samordning til barn og unge som er utsatte/sårbar på flere områder enn det økonomiske.

6.3. Flyktninger og innvandring

I 2020 kom det en ny integreringslov som regulerer introduksjonsprogrammet. Formålet med loven er at innvandrere tidlig skal integreres i det norske samfunnet og bli økonomisk selvstendige. Kommunen har ansvar for å tilby opplæring i norsk og samfunnsfag både til innvandrere og asylsøkere i mottak, samt introduksjonsprogram for innvandrere 18 – 55 år med oppholdstillatelse og som er bosatt i kommunen etter avtale med integreringsmyndighetene.

Tallet på flyktninger har økt de siste årene og presset på kommunenes tjenester forventes å være høyt. Færder tok imot 120 flyktninger i 2023, de fleste (73 %) fra Ukraina. Til sammenligning bosatte Færder 13 flyktninger i 2021.

Færder har rammeavtale med Velle Utvikling AS (se kap. 10) om introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger. 64 % av de som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2023 gikk over i jobb eller utdanning. De resterende er registrert hos NAV, eller har reist hjem.

Fra august 2023 har Færder vært vertskommune for et flyktningmottak med 160 plasser. Kommunen har ansvar for å levere helsetjenester, skoletilbud og norskopplæring til beboerne ved mottaket. Kommunen mener at samarbeidet med mottaket er godt.

Vurdering

Antall flyktninger i kommunen har økt mye de siste årene. Press på tjenestene kan utgjøre en risiko for at kommunen ikke får gitt lovpålagte tjenester eller sikret et godt integreringsarbeid.. En eventuell forvaltningsrevisjon kan ulike vinklinger. For eksempel organisering av arbeidet, ressursbruk, konsekvenser for andre kommunale tjenester og gjennomføring og oppfølging av introduksjonsprogrammet.

6.4. Kultur

Kommunen skal sørge for økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemidler og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet regionalt og lokalt, jf. kulturloven § 4. Kommunen har videre ansvar for bibliotek og for ulike støtteordninger og tilskudd. Forvaltningslovens regler gjelder for tildeling av tilskudd.

Alle kommuner skal ha et kulturskoletilbud til barn og unge, enten alene eller i samarbeid med andre kommuner. Andelen barn som deltar i kulturskoletilbud i Færder ligger under gjennomsnittet.

Færder fritidskasse skal gi barn og unge i alderen 0-23 år mulighet til å delta på fast fritidsaktivitet uavhengig av familiens økonomi. Tilbudet er delvis finansiert med prosjektmidler fra Barne-, ungdoms- og familiedepartementet.

Færder deltar i vertskommunesamarbeid med Tønsberg om bibliotek.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko på kulturområdet i Færder.

6.5. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon

Tema	Vinkling/kommentar
Forebygging – utsatte barn og unge	Barnefattigdom er én aktuell vinkling.
Flyktninge- og integreringsarbeid	Ulike vinklinger, f.eks organisering og ressurser, konsekvenser for andre kommunale tjenester og introduksjonsprogrammet

7. Oppvekst

Virksomhetsrådet har ansvar for skoler, barnehager, barnevern, PPT, helsestasjon og voksenopplæring. Virksomhetsrådet har også ansvar for Fritid Færder som er tilbyr ulike fritidstilbud for barn og unge.

7.1. Barnehage

Kommunen har mange oppgaver på barnehageområdet. Kommunen skal blant annet sørge for plass til alle barn med rett til barnehageplass, drifte egne barnehager i samsvar med gjeldende krav, godkjenne barnehager, yte tilskudd til private barnehager, samordne opptak, drive veiledning og føre tilsyn både etter barnehageloven og etter forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager. Barnehagene skal ivareta barnas behov, og være oppmerksomme på om barnet kan ha rett på spesialpedagogisk hjelp eller et individuelt tilrettelagt tilbud. Barnehagene skal gi hjelp i tråd med vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelagte tilbud. Fra 1. januar 2021 fikk barnehagene en undersøkelsesplikt og en aktivitetsplikt i arbeidet med å sikre barnehagebarn et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (tilsvarende plikter som skolene).

Færder har 9 kommunale og 10 private barnehager.

Statsforvalteren gjennomførte tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet i 2023. Det ble gitt ett avvik som gjaldt kommunens behandling av dispensasjonssøknader om fritak for utdanningskravet for pedagogisk leder.

Alle barnehagene i Færder oppfylder bemanningsnormen⁵, men bare en tredjedel av de kommunale barnehagene oppfyller pedagognormen⁶.

Ifølge kommunen har barnehagene hatt høyt sykefravær etter pandemien. NAV arbeidssenter har i 2023 hatt samlinger for flere av barnehagene med tema om tilbakemeldingskultur, IA-avtalen og psykososiale faktorer på arbeidsplassen.

Andelen barn som får spesialpedagogisk hjelp i de kommunale barnehagene i Færder ligger noe under landsgjennomsnittet. Andelen barn som får slik hjelp i de private barnehagene er betydelig lavere enn i de kommunale (1,8 % mot 3,1%). En avdeling på én av barnehagene er spesielt tilrettelagt som trenger ekstra støtte og hjelp. Andelen barn som får ekstra ressurser i barnehagene i Færder ligger under gjennomsnittet (14,7 % mot 19,8 %). Kommunen har spesialpedagoger i barnehagene, og mener at det har ført til at behovet for vedtak om spesialpedagogisk hjelp blir redusert.

⁵ Minst 6 ansatte per barn

⁶ Minst én pedagogisk leder pr 7 barn under 3 år og minst én pedagogisk leder pr 14 barn over 3 år-
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Vurdering

Krav til arbeid med psykososialt miljø i barnehagene er relativt nytt, noe som gir en generell risiko for at barnehagene ikke får fulgt opp kravene i praksis. Andre områder med risiko kan være manglende bemanning og kompetanse i barnehagen, høyt sykefravær, risiko for at rett til spesialpedagogisk hjelp og rett til et individuelt tilrettelagt tilbud ikke blir ivarettatt, at kommunen ikke ivaretar sitt ansvar som barnehagemyndighet (bl.a. tilsynsplikter og tilskudd) og det kan være risiko knyttet til et dårlig fysisk miljø.

Det ble gjennomført to forvaltningsrevisjoner i forrige periode som var rettet mot oppvekstsektoren, det kan derfor være ønskelig å prioritere andre områder i kommunen i denne perioden.

7.2. Grunnskole og SFO

Grunnskole

Kommunen har ansvaret for grunnskoleopplæringen. Kommunen skal sørge for at opplæringen tilpasses evnene og forutsetningene til den enkelte elev. Det er krav til kompetanse og bemanning i skolen og antall elever per lærer (lærernorm). Færder har sju barneskoler og tre ungdomskoler, og oppfyller lærernormen. Kommunen erfarer at det ikke alltid er samsvar mellom elevtallet og størrelsen på skolebyggene.

Ny opplæringslov vil gjelde fra 1. august 2024. Den styrker og etablerer nye plikter for kommunen, f.eks:

- tilgang på vikarer ved vanlig og forventet fravær
- forebygge og følge opp bekymringsfullt fravær
- sette i verk tiltak ved kjennskap eller mistanke om mobbing, vold, diskriminering og trakassering
- endringer i reglene om spesialundervisning
- rett til medvirkning og skoledemokrati lovfestet
- tilsyn med privat grunnskoleopplæring i hjemmet.

Resultatene fra nasjonale prøver i Færder ligger noe under landsgjennomsnittet. Det samme gjelder grunnskolepoeng (viser resultatene for 10. klasse).

9,9 % av elevene i Færder får spesialundervisning. Det er litt over landsgjennomsnittet på 8,1 %.

Elevundersøkelsen viser elevenes vurdering av læringsmiljø og trivsel, ligger noe under gjennomsnittet.

Det ble gjennomført forvaltningsrevisjon om læringsmiljø i 2021, om bl.a. skolemiljø og vold og trusler mot ansatte. Forvaltningsrevisjonen konkluderte med at kommunen jobbet forebyggende

med skolemiljø, men at kommunen ikke oppfylte alle krav som gjaldt forebygging og håndtering av vold og trusler mot ansatte.

Vurdering

Siden det ble gjennomført forvaltningsrevisjon på dette området i forrige periode, mener vi at det ikke er hensiktsmessig med en ny forvaltningsrevisjon om grunnskole i denne perioden.

Skolefritidsordning (SFO)

Kommunen skal tilby SFO til alle som ønsker det. Ordningene skal ha vedtekter, og elever i SFO skal sikres et godt fysisk og psykososialt miljø. Kravene til skolemiljø gjelder også for SFO. Rammeplan for SFO skal styrke kvaliteten på innholdet i SFO-tilbudet.

SFO kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller og bidra til bedre inkludering av minoritetsspråklige barn. Det er innført flere tiltak for å sikre deltakelse og god kvalitet i SFOene i Færder, bl.a. moderasjonsordninger for barn i lavinntektsfamilier.

SFO kan finansieres med foreldrebetaling, med nasjonalt bestemte moderasjonsordninger.

Andelen barn i SFO i Færder på nivå med landsgjennomsnittet.

Vurdering

Det kan generelt være risiko for at kravene til skolemiljø ikke følges godt nok i SFO eller at kvaliteten i SFO-tilbudet i kommunen varierer fra skole til skole. Det kan også være risiko for at den nasjonale rammeplanen ikke følges opp. Vi er likevel ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko knyttet til SFO i Færder.

7.3. Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)

Hver kommune skal ha en pedagogisk-psykologisk tjeneste, eventuelt i samarbeid med andre kommuner. PPT skal hjelpe barnehager og skoler i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for barnehagebarn/elever med særlige behov.

I ny opplæringslov, som trer i kraft 1. august 2024, tydeliggjøres kravet om at PPT skal bistå i det forebyggende arbeidet og med tidlig innsats. Det er igangsatt et prosjekt for å heve kompetansen innenfor spesialpedagogikk og inkluderende praksis i barnehager, skoler og PPT (kompetanseløftet). Et av målene er at alle barn og unge opplever et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole.

Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det. Elever som ikke har eller kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære undervisningen, har rett til spesialundervisning.

Det ble gjennomført forvaltningsrevisjon om PP-tjenesten i Færder i 2023. Forvaltningsrevisjonen konkluderte bl.a. med at tjenesten hadde utfordringer knyttet til kapasitet og saksbehandlingstid.

Vurdering

Fordi det ble gjennomført forvaltningsrevisjon om PP-tjenesten i fjor, mener vi at det ikke er hensiktsmessig med en ny forvaltningsrevisjon på dette området i denne perioden.

7.4. Helsestasjon, skolehelsetjeneste, svangerskap- og barseloppfølging

Kommunen skal tilby helsestasjons- og skolehelsetjeneste for barn og ungdom mellom 0 og 20 år, gravide og barsel. Tilbudet skal fremme psykisk og fysisk helse, gode sosiale og miljømessige forhold og forebygge sykdommer og skader.

Studier viser at den psykiske helsen til barn (over ti år) og unge ser ut til å ha blitt dårligere under pandemien. På nasjonalt nivå har det vært rekordmange henvisninger til BUP/BUPA.⁷ Forekomsten av spiseforstyrrelser ser også ut til å ha økt.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Færder tilbyr tjenester til alle barn og unge i alderen 0-20 år. Dette gjøres gjennom individuelle konsultasjoner, gruppetilbud, vaksinasjon og undervisning. I 2023 ble helsestasjonen utvidet med familierapeut og psykolog for foreldre som har behov for ekstra støtte.

Andelen helsesykepleiere i Færder ligger noe over landsgjennomsnitt, mens andelen jordmødre ligger noe under. Andel ansatte i helsestasjons- og skolehelsetjenesten samlet ligger under landsgjennomsnittet.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det særlig risiko på dette området, men helsestasjonens forbyggende arbeid kan inkluderes i en ev. forvaltningsrevisjon om forebyggende arbeid rettet mot utsatte barn og unge.

7.5. Barnevernstjenesten

Hovedoppgaven til barneverntjenesten er å sikre at barn og unge får trygge oppvekstvilkår, og at de som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Barneverntjenesten skal ivareta en sårbar gruppe som ikke alltid kan ivareta egne behov og ønsker. Det er derfor særlig viktig at barneverntjenesten har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å fatte riktige vedtak og ha tilstrekkelig oppfølging. Kravene til kompetanse er styrket i ny barnevernslov. Barneverntjenesten skal samarbeide med andre relevante tjenester, og det

⁷ Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk/avdeling ved sykehus.

anbefalt at det inngås samarbeidsavtaler, bl.a. med NAV og med psykisk helsevern for barn og unge i helseforetakene.

Barnevernstjenesten i Færder deltok i en statlig forsøksordning i perioden 2016- 2021. Forsøksordningen innebar at kommunen i denne perioden hadde et mer helhetlig ansvar for fosterhjem og hjelpetiltak og dessuten større frihet ved valg av institusjon. Barnevernstjenesten hadde økt bemanning i denne perioden. Ifølge kommunen fungerer barnevernstjenesten godt etter at forsøksordningen ble avviklet.

Barnevernstjenesten i Færder mottok ca. 100 meldinger mer i 2022, enn hva de gjorde året før. Andelen barn med meldinger ligger likevel noe under landsgjennomsnittet (4 % mot 4,1 %). Samtidig er ligger andelen innbyggere i alderen 0-24 år med barnevernstiltak over landsgjennomsnittet (3,2 % mot 2,8 %).

I 2022 gjennomførte Statsforvalteren et tilsyn rettet mot barnevernstjenestens oppfølging av fosterbarn. Færder fikk avvik knyttet til dokumentasjon av vurderinger og mangler innenfor internkontroll. Ifølge Statsforvalteren er tilsynet nå lukket. Barnevernstjenesten gjennomførte et egentilsyn i etterkant av Statsforvalterens tilsyn for å kontrollere om praksisen var endret.

Barnevernstjenesten legger fram årlig tilstandsrapport.

Vurdering

Det kan generelt være risiko for at barnevernstjenesten ikke har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å fatte riktig vedtak og sikre nødvendig oppfølging over tid. Det kan også generelt være risiko for at en ikke sikrer godt nok samarbeid mellom tjenester og deling av kunnskap slik at de ansatte i tjenestene som møter barn og unge ikke har kunnskap nok til å oppdage forhold som bør føre til tiltak fra barnevernstjenesten. Vi er ikke kjent med særskilt risiko på dette området i Færder, men dersom det skal gjennomføres forvaltningsrevisjon om forebyggende arbeid rettet mot barn og unge, kan det være aktuelt å inkludere barnevernstjenesten i en slik revisjon.

7.6. Samhandling – forebygging – utenforskap

I ny barnevernlov⁸ fikk kommunen ansvar for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler adferdsproblemer. Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom forebyggende tiltak, slik at sannsynligheten for omsorgsovertakelse eller andre inngripende tiltak senere i barnets liv reduseres. Kommunen skal videre sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier. Kommunestyret skal vedta en plan for dette arbeidet.

I 2022 kom det nye krav om samarbeid, samordning, barnekoordinator og individuell plan i 14 velferdstjenestelover. Formålet er å styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier

⁸ I kraft 1.1.2023

gjennom økt samarbeid mellom velferdstjenestene. Velferdstjenestene skal samarbeide både på system- og individnivå. Familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, kan ha krav på barnekoordinator.

Færder vedtok helhetlig oppvekstplan, som også omhandler forebygging, i 2023. FærderHuset ble opprettet i 2023, og er et lavterskeltilbud for barn, unge og familier. FærderHuset har ansatte med tverrfaglig kompetanse (helsefaglig, pedagogisk mm) og tilbyr ulike lavterskeltilbud og gruppetilbud – f.eks forbyggende barnevern, psykisk helsehjelp til barn, unge og deres familier og rusforebyggende ungdomsteam.

Vurdering

Godt forebyggende arbeid krever samordning og samarbeid mellom ulike tjenester. Det er generelt risiko knyttet til dette, og det kan også være en risiko i Færder. Vi mener at det kan være aktuelt å gjennomføre en forvaltningsrevisjon om kommunens arbeid mot utsatte barn og unge. En forvaltningsrevisjon om dette temaet kan vinkles på forskjellige måter, f.eks. utenforskap, barnefattigdom, tverrfaglig samarbeid mm, se også pkt. 6.5.

7.7. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon

Tema	Vinkling/kommentarer
Forebygging utsatte barn og unge	Ulike vinklinger – bl.a. utenforskap og tverrfaglig samarbeid.

8. Helse

Virksomhetsområdet har bl.a. ansvar for tildelingskontor, hjemmetjeneste og boliger og institusjoner.

Færder har flere årsverk i helse og omsorg sett i forhold til innbyggertallet enn sammenligningskommunene. Andel brukerrettede årsverk med helseutdanning i omsorgstjenesten, er imidlertid lavere enn i sammenligningskommunene. Årsverk per bruker i omsorgstjenesten (pleiefaktor) er også lavere i Færder enn i sammenligningskommunene.

Kommunen rapporterer at det er utfordrende å rekruttere helsepersonell innenfor flere faggrupper (gjelder særlig sykepleiere og vernepleiere).

Vi har fått innspill om at vold og trusler øker i omfang innenfor helse- og omsorgstjenestene, se for øvrig vurdering i pkt. 6.1.

8.1. Tildeling av tjenester

God saksbehandling og pasient-/brukermedvirkning er viktig for å sikre rett tildeling og utforming av helse- og omsorgstjenester. Hensiktsmessig organisering av enheten som står for tjenestetildelingen, gode rutiner og relevant kompetanse er avgjørende forutsetninger for å få til en forsvarlig saksbehandling.

Færder har et tjenestekontor som har ansvar tildeling av helse- og omsorgstjenester. Tjenestekontoret er også koordinerende enhet.

Pasient/bruker med behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester har rett til å få utarbeidet individuell plan, jf. pasient- og brukerrettighetsloven. Kommunen skal på eget initiativ tilby individuell plan til de som har behov for og som ønsker en slik plan.

Vi har fått innspill om forvaltningsrevisjon som undersøker tjenestekontorets tildelingspraksis. Bakgrunnen for innspillet er usikkerhet om tildeling av tjenester er riktig dimensjonert (og dimensjonert i samsvar med kommunens føringer på området).

Statsforvalteren skal ha tilsyn om bruk av tvang og makt overfor psykisk utviklingshemmede, jf. helse- og omsorgsloven kap. 9, i 2024. Vi antar at tilsynet vil omfatte kommunens praksis og rutiner for å treffe vedtak om bruk av tvang, og at tjenestekontoret derfor vil bli involvert.

Vurdering

Det er generelt risiko knyttet behandling av søknader og oppfyllelse av saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven. Det har ikke vært forvaltningsrevisjon om tildeling av tjenester i kommunen tidligere. Også på bakgrunn av innspillet om at det er ønskelige med en forvaltningsrevisjon på dette området kan det være aktuelt å gjennomføre en forvaltningsrevisjon om saksbehandling og

tildelingspraksis. En ev. forvaltningsrevisjon bør ikke gjennomføres samtidig med Statsforvalters tilsyn.

8.2. Hjemmetjenesten

Hjemmebaserte tjenester i Færder er todelt. Kommunen har ambulerende hjemmetjenester og hjemmetjenester i bemannede omsorgsboliger. Hjemmetjenesten har også tilbud som rehabiliterende innsatsteam, kreftkoordinator og demenskoordinator.

Færder har en høyere andel eldre enn sammenligningskommunene, og andelen eldre er økende. Kommunen ønsker å dreie helsetjenestene mot mer hjemmebaserte tjenester. Bruk av helseteknologi er et viktig satsningsområde.

Færder har en høyere andel brukere av hjemmetjenester (hjemmesykepleie og praktisk bistand) enn sammenligningskommunene. Det gjelder i alle aldersgrupper, dvs. innbyggere i gruppene 0-66 år, 67 -79 år og over 80 år. Andelen yngre brukere har økt de siste årene, mens andelen av brukere som er 80 år og eldre har gått ned.

Hjemmesykepleie

Kommunen er ansvarlig for å tilby helsetjenester i hjemmet. Helsetjenester i hjemmet er alle former for planlagte kommunale helsetjenester som ytes hjemme hos pasienten eller med utgangspunkt i pasientens hjem.

Praktisk bistand i hjemmet

Kommunen er ansvarlig for å tilby personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt. Dette omfatter hjelp til egenomsorg, personlig stell og personrettet praktisk bistand.

Praktisk bistand kan gis gjennom brukerstyrt personlig assistanse (BPA). BPA er rettet mot personer med langvarig og stort behov for personlig assistanse. Formålet med BPA er at personer med funksjonsnedsettelse skal kunne leve et så aktivt og selvstendig liv som mulig. Det er estimert at ca. 14 000 nordmenn har rett til BPA.

Kommunen skal sørge for formidling av nødvendige hjelpemidler og for å tilrettelegge miljøet rundt den enkelte pasient og bruker. Kommunens sørge-for-ansvar gjelder uavhengig av behovets varighet.

Vurdering

Utfordringene med å ha tilstrekkelig kvalifisert personell gir generelt risiko knyttet til kapasitet og kvalitet i tjenestene, og dessuten risiko for at ikke kommunen vil kunne nå målet om mer hjemmebaserte tjenester. Vi har fått innspill fra avtroppende kontrollutvalg om forvaltningsrevisjon om omsorgstjenester i eller utenfor institusjon. Vi mener at det kan være hensiktsmessig å følge opp innspillet og vurdere å gjennomføre en forvaltningsrevisjon om kommunens hjemmetjenester.

En slik forvaltningsrevisjon kan ha ulike vinklinger. Den kan f. eks vinkles mot ulike brukergrupper (barn og unge, funksjonshemmede, eldre).

Vi har også fått innspill om forvaltningsrevisjon rettet mot kommunens rehabiliteringstilbud. Et godt rehabiliteringstilbud kan bl.a. medvirke til at eldre holder seg friske lenger og trenger mindre tjenester fra kommunen. Rehabilitering er et tema som sjelden er gjenstand for forvaltningsrevisjon. Vi mener at det kan være hensiktsmessig å gjennomføre en forvaltningsrevisjon om kommunens rehabiliteringstilbud. En slik forvaltningsrevisjon vil omfatte rehabilitering som gis som hjemmetjeneste, og rehabilitering som gis av andre tjenester i kommunen, se pkt. 8.3.

8.3. Avlastning, habilitering og rehabilitering

Avlastning

Kommunen har plikter overfor personer som har et særlig tyngende omsorgsarbeid. Det følger av forarbeidene til helse- og omsorgstjenesteloven at det omsorgsarbeidet som er særlig tyngende, i grove trekk vil tilsvare det kommunen ellers måtte ha dekket med andre tjenester.

Kommunen har også, etter omstendighetene, plikt til å yte opplæring og veiledning, avlastning og omsorgsstønning til pasienter og brukeres pårørende når disse utfører et særlig tyngende omsorgsarbeid.

Færder har en bo- og avlastningstjeneste for barn og unge og en bo- og avlastningstjeneste for voksne. Bo- og avlastningstjenesten for barn og unge er fra 2023 flyttet fra virksomhetsområdet for oppvekst til virksomhetsområdet for helse. Kommunen mener at denne endringen gjør det mulig å samordne habiliteringstilbudet under hele livsløpet.

Ifølge kommunen er det et økende behov for avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne, og det vurderes som nødvendig å samordne tilbudet. Per i dag gis det avlastning i flere ulike boliger, men det ses som hensiktsmessig å samle tilbudet i en felles avlastningsbolig.

Bo- og avlastningstjenesten for voksne tilbyr også dagsenter og arbeidsaktiviteter for innbyggere som bor i bemannede boliger eller som er hjemmeboende.

Habilitering og rehabilitering

Kommunen har ansvar for å tilby sosial, psykososial og medisinsk habilitering og rehabilitering.

I tillegg til tilbudene til bo- og avlastningstjenestene har kommunen ulike rehabiliteringstilbud i bl.a. Færder friskliv og mestring, Smidsrød helsehus og treningstilbudet Sterk og stødig.

Andelen fysioterapeuter er lavere i Færder enn i sammenligningskommunene.

Vurdering

Vi har fått innspill om forvaltningsrevisjon om kommunens rehabiliteringstilbud og om forvaltningsrevisjon rettet mot habiliteringstilbudet for barn og unge. Vi mener det kan være aktuelt å vurdere forvaltningsrevisjon om kommunens rehabiliteringstilbud ev. habiliteringstilbud, se også vurdering i pkt. 8.2.

8.4. Institusjoner/omsorgsboliger

Pasient eller bruker kan ha rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. Dette kan være omsorgsbolig (tilrettelagt for heldøgns tjenester), sykehjem, barnebolig, avlastningsbolig eller botilbud for rusavhengige.

For grupper med særskilte behov er det formulert spesifikke mål fra nasjonalt hold. Personer med utviklingshemming skal unngå institusjonslignende boalternativer, personer med funksjonsnedsettelse bør få universelt utformede boliger sentralt og ingen unge personer med omfattende behov for hjelp skal få sitt tilbud på sykehjem

Det er estimert at behovet for plasser til beboere som har behov for heldøgns omsorgstilbud vil kunne øke med om lag 20 % eller 13.000 plasser (på nasjonalt nivå) fram til 2030.

Færder har flere institusjoner/sykehjem som er tilpasset ulike brukergrupper. Dette er Bjønneåsen bo- og aktivitetssenter, med 102 sykehjemsplasser, Tjøme omsorgssenter, med 25 rom, og Smirud helsehus, med 76 rehabiliteringsplasser.

I Færder ligger andelen innbyggere 80 år og eldre som bor på institusjon noe lavere enn landsgjennomsnittet. Andel innbyggere 80 år og eldre i bolig med heldøgnsbemanning (omsorgsbolig) ligger noe over landsgjennomsnittet.

Beboere i sykehjem i Færder får mer tilsyn av lege og fysioterapeut enn landsgjennomsnittet. Utgift per sykehjemsplass i Færder ligger over landsgjennomsnittet.

Statsforvalteren gjennomførte tilsyn i barne- og omsorgsboliger i Færder i 2022. Færder fikk avvik i tilsynet, bl.a. knyttet til manglende opplæring av ansatte, journalføring og legemiddelhåndtering. Ifølge kommunen er tilsynet fulgt opp.

Færder gjennomfører brukerundersøkelser i sine sykehjem/institusjoner. Kommunen bruker KS' brukertilfredshetsundersøkelse. Brukerundersøkelsen ble sist gjennomført i Bjønneåsen bo- og aktivitetssenter i 2022. I undersøkelsen skårte Færder noe lavere enn gjennomsnittet av de andre kommunene som gjennomførte tilsvarende undersøkelse. Ny brukerundersøkelse skal gjennomføres i år. Det er gjennomført brukerundersøkelser i de andre institusjonene også, men sist i 2019.

Vurdering

Utfordringen med å ha tilstrekkelig kvalifisert personell gir generelt risiko knyttet til kapasitet og kvalitet i tjenestene. Vi er likevel ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området i Færder.

8.5. Dagtilbud til hjemmeboende med demens

Kommunen skal tilby dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens.

Dagaktivitetstilbudet skal bidra til å ivareta deltakerens funksjoner i dagliglivet, fremme livskvalitet og forebygge/reducere isolasjon og ensomhetsfølelse. I tillegg vil dagaktivitetstilbudet kunne innebære avlastning og støtte til pårørende.

Færder har demenspoliklinikk som skal være et brukervennlig tilbud for tidlig utredning og diagnostisering av demens. Klinikken tilbyr også veiledning og oppfølging av pasienter og pårørende. Sykehjemmene har ulike dagtilbud tilpasset demente.

Kommunen har demenskoordinator.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området i Færder.

8.6. Psykisk helse og rus

Færder har organisert sine tjenester til personer med utfordringer knyttet til psykisk helse og rus, sammen (Tjeneste for psykisk helse og rus). Tjenesten har også ansvar for boligkontor med ulike tilbud til vanskeligstilte på boligmarkedet (se pkt. 8.6), ulike botilbud/bofellesskap og flere lavterskeltilbud.

Færder har færre psykiatriske sykepleiere og ansatte med videreutdanning i psykisk helsearbeid og rusarbeid i forhold til innbyggertallet, enn sammenligningskommunene.

Psykisk helse

Kommunene har en sentral rolle i å identifisere, utrede, behandle og følge opp personer med psykiske lidelser. Mange kommuner mener at psykisk helse er deres største folkehelseutfordring og at de mangler kunnskap om tiltak, verktøy og metoder som de kan ta i bruk.

Fra 2020 skal alle kommuner skal ha psykologkompetanse. Færder har psykolog.

Færder har et psykisk helseteam som gir tilbud til voksne over 18 år med utfordringer knyttet til psykisk helse.

Rusomsorg

Kommunene skal jobbe helsefremmende og forebyggende på rusfeltet. Personer med rusmiddelrelaterte problemer har rett til verdige liv med god tilgang på behandling og oppfølging og deltakelse i arbeid og meningsfull aktivitet. Tjenestene som gis skal være tilgjengelige, helhetlige, koordinerte og individuelt tilpassede.

Innenfor rusomsorgen er det behov både for forebyggende arbeid og tiltak knyttet til behandling. Det er en klar sammenheng mellom psykiske problemer og lidelser og rusmiddelbruk og rusbrukslidelser. Dette er et område med behov for koordinering internt i kommunen og mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Innen 1. juli 2022 skulle alle landets kommuner ha en rådgivende enhet for russaker. Rådgivende enhet i Færder er lagt til Tjeneste for psykisk helse og rus i samarbeid med forebyggende rusteam i oppvekst.

Færder har et tverrfaglig rusteam som gir tilbud til voksne fra 18 år og oppover. Kommunen har også feltpleie og et rusforebyggende ungdomsteam.

Færder har høyere utgifter til tilbud til personer med rusproblemer enn sammenligningskommunene.

Vurdering

Utfordringen med å ha tilstrekkelig kvalifisert personell gir generelt risiko knyttet til kvalitet og kapasitet i tjenestene innenfor helse. Vi er likevel ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området i Færder. Men en ev. forvaltningsrevisjon om kommunens rehabiliteringstilbud kan omfatte rehabilitering innen psykisk helse/rus, og en ev. forvaltningsrevisjon om boligsosialt arbeid vil kunne omfatte boligtilbudet til denne brukergruppen, se pkt. 8.2, 8.3 og 8.7.

8.7. Boligsosialt arbeid

Lov om kommunenes arbeid på det boligsosiale feltet trådte i kraft 01.07.23. Formålet med loven er å forebygge boligsosiale utfordringer og bidra til at vanskeligstilte på boligmarkedet skal få bistand til å skaffe seg og beholde en egnet bolig. Kommunen skal sørge for samordning og samarbeid på tvers av sektorer. Videre skal kommunen ha oversikt over behovet for både ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet og ha mål og strategier for det boligsosiale arbeidet.

En undersøkelse publisert i mai 2023 viser at nesten 9 av 10 kommuner mangler kommunale boliger.⁹ Behovet for boliger gjelder særlig til flyktninger og personer med helseutfordringer knyttet

⁹ Undersøkelsen er gjennomført av Bovel, Senter for velferds- og arbeidslivsforskning ved OsloMet Vestfold og Telemark revisjon IKS

til rus og/eller psykisk helse. Færder disponerer en rekke boliger til sine innbyggere. Omtrent 60 % av disse er beregnet for personer som er vanskeligstilte på boligmarkedet. De resterende 40 % er omsorgsboliger. Kommunen mener at den har et stort behov for boliger for barn/unge med funksjonsnedsettelse og utfordringer innenfor psykisk helse og rus.

Kommunen er i gang med å utarbeide en helhetlig boligplan.

Færder har boligkontor som er organisert i Tjeneste for psykisk helse og rus. Boligkontoret tildeler boliger til vanskeligstilte på boligmarkedet og har også et boligsosialt team som i samarbeid med NAV, bistår med veiledning.

Det er tre boligstiftelser i Færder. Dette er Leganger Hansens legat som har boliger for eldre (sjømenn og deres etterlatte), Stiftelsen Knarberg, Føyland og Kjøpmannskjær aldersboliger og Stiftelsen Bolig 90. Sistnevnte stiftelse har som formål å skaffe utleieboliger til psykiatriske langtidspasienter i en rehabiliteringsperiode.

Vi har fått innspill om forvaltningsrevisjon av kommunens boligsosiale arbeid. Innspillet gjaldt bl.a. annet om kommunens boligmasse er tilpasset brukernes behov og om kommunen er flink nok til å utnytte ordninger som startlån.

Vurdering

Det er en generell risiko knyttet til om kommunen har en oversikt over boligbehovet, og om boligmassen er tilpasset behovet. Godt boligsosialt arbeid krever samarbeid mellom ulike sektorer, og i noen tilfeller også samarbeid utenfor kommunen, for eksempel med boligstiftelser. Det har ikke vært forvaltningsrevisjon på dette området i Færder før, og vi mener at det kan være hensiktsmessig å følge opp innspill som har kommet på dette området.

8.8. Velferdsteknologi

Velferdsteknologi er teknologiske hjelpemidler som skal understøtte og forsterke brukernes trygghet, sikkerhet, selvhjelpenhet, medbestemmelse og livskvalitet. Som følge av økt behov for helse- og omsorgstjenester vil det være nødvendig for kommunene å ta i bruk velferdsteknologi, og det er knyttet risiko til dette både når det gjelder kvalitet, sikkerhet, kompetanse og ressursbruk.

Færder har vedtatt strategi for e-helse og velferdsteknologi og har flere velferdsteknologiske tjenester som de tilbyr innbyggerne. Blant disse er trygghetsalarm, lokaliseringsteknologi/GPS og elektroniske medisindispensere.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko knyttet til velferdsteknologi i Færder. Bruk av velferdsteknologi kan omfattes i en ev. forvaltningsrevisjon om hjemmetjenester, se pkt. 8.2.

8.9. Fastlegeordningen, legevakt og akuttberedskap

Kommunen har ansvar for at det finnes tilbud om legehjelp, det vil si både fastlege, legevakt og akuttberedskap, til kommunens innbyggere og de som midlertidig oppholder seg i kommunen.

Færder har færre legeårsverk enn sammenligningskommunene.

Færder har inngått vertskommunesamarbeid Tønsberg og Holmestrand om legevakt og kommunale akutte døgnplasser. Tønsberg er vertskommune.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det særskilt risiko på dette området i Færder.

8.10. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon

Tema	Vinkling/kommentarer
Tildeling av helse- og omsorgstjenester	Saksbehandling /dimensjonering av tjenestene
Hjemmetjenester	Kan vinkles mot ulike brukergrupper
Rehabiliteringstilbud	Kan vinkles mot rehabilitering av barn og unge eller rehabilitering generelt.
Boligsosialt arbeid	Organisering, samarbeid, mål og planer

9. Teknikk og miljø

Virksomhetsområdet har ansvar for virksomhetene Kommuneutvikling, Byggesak og geodata, Eiendomsforvaltning og Drift og anlegg.

9.1. Planlegging og byggesaksbehandling

Planlegging

Kommunestyret skal selv lede den kommunale planleggingen, og vedta kommunal planstrategi, kommuneplaner og reguleringsplaner.

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Vurdering av planbehovet og arbeidet med kommunal planstrategi skal prioriteres.¹⁰ Reguleringsplaner angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser, og er bindende for nye eller utvidelse av eksisterende byggetiltak.

Samfunnsdelen til kommuneplanen i Færder ble vedtatt i 2018. Det er startet et arbeid med å revidere samfunnsdelen. Ny samfunnsdel skal etter planen vedtas i 2025. Arealdelen ble vedtatt i 2023.

Planprosessene skal være åpne og forutsigbare. De fleste kommuner har opprettet digitale planregistre, og mulighetene for å effektivisere og forenkle planleggingen bør tas i bruk. Færder har digitalt planregister.

FNs bærekraftsmål, nasjonale klima- og miljømål og løsninger som styrker verdiskapning og bosetting i hele landet, er blant de hensynene som skal legges til grunn for den overordnede planleggingen, jf. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027. De nasjonale føringene inneholder ellers en rekke tiltak og hensyn som skal ivaretas, tilrettelegges for eller styrkes gjennom planleggingen.

Vurdering

Det kan være generelt være risiko for at Bærekraftsmålene og andre nasjonale føringer ikke er/blir tilstrekkelig eller hensiktsmessig ivaretatt i planverket. Vi er likevel ikke kjent med forhold som tilsier at det er særlig risiko på dette området i Færder.

¹⁰ [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-27](#)
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Byggesaksbehandling

Kommunen behandler søknader om byggetillatelse, og skal håndheve loven og eget planverk på en forutsigbar, lik og effektiv måte. Et hensiktsmessig og oppdatert planverk, gode rutiner og kompetanse bidrar til å sikre effektivitet og likebehandling.

Kommunen skal føre tilsyn med at plan- og bygningsloven etterleves. Tilsynet skal ha et slikt omfang at det kan avdekke ulovligheter. Tilsyn og ulovlighetsoppfølging er i Færder organisert under kommunedirektørs stab. Enheten består av tre årsverk, men pga. sykemelding var bare to aktive i 2023. Ved utgangen av 2023 var det registrert 627 ulovlighetssaker som ikke var tatt opp til behandling.

Færder er en attraktiv hyttekommune, med strandsone og høyt press på hyttebygging. Kommunen har mange ressurssterke hytteeiere. En tidligere byggesaksleder ble nylig dømt for korrupsjon. Saken hadde da versert i rettssystemet siden 2020.

Byggesaksavdelingen behandlet flere byggesaker i 2023 enn året før. Kommunen kan finansiere disse oppgavene gjennom gebyr for saksbehandlingen i samsvar med reglene om selvkost. Ifølge kommunen har avdelingen utfordringer med kapasitet og saksbehandlingstid. Kommunen har tapt gebyrinntekter pga. oversittelse av saksbehandlingstid. Kommunen beskriver antall dispensasjoner som høyt.

De ble gjennomført forvaltningsrevisjon om byggesak i 2022. Den konkluderte med at kommunen i all hovedsak behandlet byggesaker riktig, men det var enkelte mangler i internkontrollen.

Vurdering

Byggesaksbehandling og tilsyn er et risikoområde i Færder, men fordi det ble gjennomført forvaltningsrevisjon om byggesak i forrige periode, antar vi at det ikke er hensiktsmessig med en ny forvaltningsrevisjon om dette i denne perioden. Kontrollutvalget kan vurdere å innhente informasjon om kommunens arbeid med byggesaker på annen måte enn gjennom en forvaltningsrevisjon.

9.2. Eiendom og utbygging

Eiendomsforvaltningen i Færder er ansvarlig for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunal eiendom.

Kommunale eiendommer har betydelig verdi. God eiendomsforvaltning i kommunen handler om å gi ansatte og tjenestemottakere gode og effektive bygninger til lavest mulig kostnad. Kommunen bør ha overordnede politisk forankrede mål for eiendomsforvaltningen, et rasjonelt system for planlegging og styring, og tiltak som sikrer gode beslutningsgrunnlag.

Færder har mindre areal på formålsbygg per innbygger enn sammenligningskommunene, men høyere utgifter til vedlikehold, drift og energi enn sammenligningskommunene. Ifølge årsmeldingen har kommunen jobbet med å etablere vedlikeholdsplaner i FDV-system i 2023.

Vi har fått innspill om forvaltningsrevisjon om eiendomsforvaltning. Innspillet ble gitt i sammenheng med innspill om forvaltningsrevisjon rettet mot kommunens boliger, se pkt. 8.6.

Det er som regel risiko knyttet til kommunale investeringsprosjekter, og konsekvensene kan bli store. Det kan blant annet være risiko ved planlegging og saksutredning, valg av løsning, kostnadsramme, anskaffelsesprosess, prosjektstyring, kontraktsoppfølging og overtakelse. Kommunen bør ha klare myndighets- og ansvarsforhold og tiltak for å sikre gode prosesser både i planleggingen og gjennomføringen av investeringsprosjekter. Ifølge kommunen har eiendomsforvaltning til enhver tid ca. 100 investeringsprosjekter i gang. Kommunen har investeringsreglement som gjelder for alle investeringer og som beskriver de ulike fasene som investeringsprosjekt skal gjennomføres etter.

Vurdering

Det var forvaltningsrevisjon om eiendomsforvaltning i gamle Nøtterøy kommune i 2015, men bortsett fra denne revisjonen, er det ikke gjennomført forvaltningsrevisjon om dette temaet i kommunen tidligere. Det er vår erfaring at det generelt er risiko for at kommuner ikke har tilstrekkelige tiltak for å sikre god og målrettet eiendomsforvaltning. Vi har også fått innspill om forvaltningsrevisjon om dette temaet. Vi mener derfor at det kan være hensiktsmessig å gjennomføre en forvaltningsrevisjon om eiendomsforvaltning i Færder.

9.3. Vann og avløp

Kommunen skal sørge for en tilstrekkelig og sikker vannforsyning i samsvar med drikkevannsforskriften, og en miljømessig riktig avløpshåndtering i samsvar med forurensingsloven. Det er krav om internkontroll, og alle kommuner skal ha beredskapsplaner for drikkevannsforsyning.

Det er ventet at VA-nettets alder, utslipp og klimatiske endringer vil medføre behov for store investeringer. Manglende investeringer og vedlikehold kan føre til utrygg drikkevannsforsyning og fare for forurensning.

Investering og drift innenfor vannforsyning og avløp blir gebyrfinansiert i samsvar med reglene for selvkost. Store investeringsbehov og høye driftskostnader kan føre til økte gebyrer for innbyggerne. I Færder ligger årsgebyret på vann under landsgjennomsnittet. Kommunen fornyer mer vannledningsnett enn gjennomsnittlig og rapporterer om god vannkvalitet. Avløpsgebyret i Færder ligger over landsgjennomsnittet, og kommunen fornyer også mer spillvannsnett enn gjennomsnittlig.

Kommunen har selvkostgrad på 100 % på vann og avløp.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området i Færder.

9.4. Klima og miljø

Klima

Kommunene skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, og dessuten økt miljøvennlig energiomlegging.

Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forbereder seg på og tilpasser seg til klimaendringene. Planene bør omfatte tiltak mot avskoging, og ev. tiltak for økt opptak av CO₂ i skog og andre landområder. Kommunens planer bør videre omfatte informasjon om klimagassutslipp, og om energisystem og forbruk av energi. Kommunen bør sette ambisiøse mål for utslippsreduksjoner og for effektivt energiforbruk.

Færder vedtok klima- og energiplan i 2020. Færder har vedtatt mål om at direkte utslipp innenfor kommunegrensene skal reduseres med 50 % innen 2030 sammenlignet med 2009. Videre skal det direkte utslippet fra kommunens egen virksomhet, reduseres med 90 % i samme tidsperiode.

Klima- og energiplanen er fulgt opp med en handlingsplan som gjelder for perioden 2022-2026. Handlingsplanen inneholder ulike tiltak som skal føre til redusert klimagassutslipp og effektiv energibruk.

Færder utarbeider klimabudsjett/klimaregnskap. Kommunen har også ansatt klimarådgiver.

Arealdelen til kommuneplanen ble vedtatt i 2023. Arealplanen har egne bestemmelser om klima og miljø.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særlig risiko på dette området i Færder.

Miljø

Kommunen har flere myndighets- og samfunnsoppgaver på miljøområdet. Blant disse er ulike oppgaver knyttet til jakt, fastsetting av bestandsmål og godkjenning av bestandsplaner.

Kommunen er forurensningsmyndighet på flere områder. For eksempel i saker som gjelder opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider. Kommunen skal registrere opplysninger om forurenset grunn i databasen Grunnforurensning. Kommunen er også myndighet i forsøplingssaker.

Kommunen skal ha register over nedgravde oljetanker, og skal føre tilsyn bl.a. med at det gjennomføres jevnlig tilstandskontroller av slike tanker.

Kommunen har ansvar for å legge til rette for friluftsliv, og skal kartlegge mulige friluftsområder i hele kommunen. Kommunen skal behandle søknader om motorferdsel i utmark.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området i Færder.

9.5. Renovasjon

Kommunen skal sørge for innsamling av husholdningsavfall. For å oppnå bedre ressursutnyttelse av avfall, beskytte miljøet og redusere klimagassutslipp er det krav om sortering og sorteringsgrad med ulike frister for ulike avfallsfraksjoner, f.eks. 50% av matavfallet skal være sortert ut innen 2025. Kommunen skal ha kunnskap om og dokumentasjon på oppnådd utsorteringsandel per år, samt oversikt over årlig mengde matavfall, park- og hageavfall og plastavfall som er utsortert og levert til materialgjenvinning. Kommunen må sørge for gode systemer og tiltak for å ivareta disse kravene.

Kommunens håndtering av husholdningsavfall skal finansieres gjennom et avfallsgebyr, som fastsettes på grunnlag av selvkostprinsippet. Færder har lavere renovasjonsgebyr enn sammenligningskommunene. Selvkostgraden er 100 %.

Færder leverer mer avfall til materialgjenvinning enn gjennomsnittet, og leverer også mer husholdningsavfall per innbygger (hytter medregnet) enn gjennomsnittet.

VESAR AS har ansvaret for kommunens renovasjonsordning, se kap. 10.

Vurdering

Se kap. 10 om eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskap.

9.6. Brannvern og branntilsyn

Kommunen plikter å sørge for etablering og drift av et brannvesen. Brannvesenets oppgaver er å sørge for beredskap ved brann og å drive forebyggende arbeid. Det forebyggende brannvernarbeidet innebærer bl.a. kartlegging av brannobjekt og utsatte grupper, samt tilsyn og feiing av fyringsanlegg i bygninger, inkludert fritidsboliger.

Kommunen kan ta gebyr for tilsyn og feiing. Gebyret skal fastsettes etter selvkostprinsippet.

I Færder er antall årsverk avsatt til brannvern og branntilsyn på nivå med landsgjennomsnittet. Utgifter til brannvern og branntilsyn ligger under landsgjennomsnittet.

Vestfold interkommunale brannvesen IKS har ansvaret for brannvern og branntilsyn i Færder, se kap.10. Selskapet har brannstasjoner i Sande, på Kopstad, i Tønsberg og på Nøtterøy.

Det skal utredes om Vestfold interkommunale brannvesen skal slås sammen med de to andre brannvesenene i fylket.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særlig risiko på dette området i Færder.

9.7. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon

Tema	Vinkling/kommentarer
Eiendomsforvaltning	Planer og tiltak for å sikre god eiendomsforvaltning

10. Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskap

Eierskapskontroll er en kontroll av om den som utøver kommunens eierinteresser i selskap gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. Eierskapskontroll kan gjennomføres i kombinasjon med forvaltningsrevisjon i selskap.

Eierskapskontroll kan gjennomføres i interkommunale selskap (IKS), interkommunale politiske råd (IPR), i aksjeselskaper (SA) som er heleid av kommuner/fylkeskommuner alene eller sammen, i samvirke SA) og i kommunale oppgavefelleskap som er selvstendige rettssubjekt.

Vi har fått følgende innspill til eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon i selskap:

- Eierstyring i selskapene
 - Vestfoldmusene IKS (viktigst – ønske fra flere av eierkommunene)
 - Greve Biogass AS
 - VESAR AS

Færder vedtok dagens eierskapsmelding i kommunestyresak 93/22. Eierskapsmeldingen inneholder prinsipper for eierstyring, og oversikt over kommunens selskaper. Ny eierskapsmelding skal vedtas i løpet av 2024.

10.1. Eierskapskontroll

Det er ulike utfordringer knyttet til eierstyringen av forskjellige organisasjonsformer og eierkonstellasjoner. Det er generelt risiko for at eierstyring ikke får tilstrekkelig oppmerksomhet i folkevalgtopplæringen, at politisk nivå ikke får god nok informasjon om selskapene, og at eiersaker ikke blir godt nok forberedt og avklart politisk før møter i eierorganene.

Valg av styre er eiers viktigste oppgave. Hva som er en hensiktsmessig organisering av styrevalgprosessene kan variere for heleide og deleide selskaper, og også ut fra selskapenes størrelse, organisasjonsform og virksomhet. Forslag til styresammensetning fra selskapers valgkomiteer er generelt ofte er lite utredet og lite dokumentert.

En generell eierskapskontroll undersøker om kommunens eierskapsmelding og retningslinjer for eierstyring er i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring, om rutiner, retningslinjer og organisering av eierstyringen fungerer etter hensikten, og om bystyrets vedtatte retningslinjer for eierstyring blir etterlevd i praksis for et utvalg selskap. Vi anbefaler at også styrevalgprosesser tas med i en slik eierskapskontroll.

En grunnleggende eierskapskontroll undersøker om kommunens eierskapsmelding og retningslinjer for eierstyring er i samsvar med aktuelle regler og etablerte normer for god

eierstyring, om retningslinjene og organiseringen av eierstyringen fungerer etter hensikten, og om retningslinjene blir etterlevd i praksis for et utvalg selskap.

Det ble gjennomført en generell eierskapskontroll i forrige perioden. Den undersøkte kommunes eierskapsmelding og generelle eierstyring. Det ble påpekt enkelte mangler i denne eierskapskontrollen.

Vi har fått innspill om eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon om eierstyring, primært i Vestfoldmuseene IKS, men også VESAR AS og Greve Biogass AS ble nevnt. Vi mener at det kan være hensiktsmessig å følge opp innspillet og gjennomføre en eierskapskontroll om eierstyring av disse selskapene. En slik eierskapskontroll bør bl.a. se på kommunikasjon og avklaringer mellom eier og selskap. Innholdet i en ev slik kontroll avklares med kontrollutvalget i bestillingsprosessen.

Vi er kjent med at andre eierkommuner også har gitt innspill om eierskapskontroll i disse selskapene. Kontrollutvalget kan ev. vurdere felles eierskapskontroll.

10.2. Forvaltningsrevisjon i selskap

Planene for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll skal også omhandle eventuell forvaltningsrevisjon i selskap. Selskaper og temaer som kan være aktuelle for forvaltningsrevisjon i selskap er beskrevet i tabellen nedenfor.

Prioriteringen av forvaltningsrevisjon i selskap (vesentligheten) er som regel avhengig av kommunens eierandel, organisasjonsform, selskapets virksomhet, betydning for kommunen, selskapets størrelse og økonomiske situasjon. En eierskapskontroll kan også avdekke behov for forvaltningsrevisjon av selskap. Ut fra et kost/nytte-perspektiv har vi innhentet begrenset informasjon om selskapene. Vi har derfor vurdert generell risiko ut fra hva selskapet driver med. Det innebærer at det vi angir hva *kan* være risiko, ikke at det faktisk er risiko.

Det kan generelt være risiko for at kommunens selskaper ikke oppfyller lovkrav eller målsetninger knyttet til kjernevirksomheten, f.eks. kvalitetskrav til tjenestene. Forvaltningsrevisjon av kjernevirksomheten er mest aktuelt for selskap som skal utføre lovpålagte kommunale oppgaver eller sentrale innbyggerrettede tjenester.

Temaer som også kan være aktuelle, er selskapets drift, etterlevelse av selskapsregelverk og relevante retningslinjer fra eierstyringen (selskapsstyring), f.eks. regler om styreansvar og dokumentasjon, regler og retningslinjer om bærekraft og annet samfunnsansvar, personvern, HMS, miljøkrav, anskaffelser, offentlig støtte, korrupsjonsforebygging, etikk og varsling. Videre kan økonomistyring og rapportering være risikoområder. For morselskap i konsern er organisering og eierstyring av datterselskap også et aktuelt tema.

Forvaltningsrevisjon i selskaper med flere eiere bør gjennomføres for eierne i fellesskap. Kontrollutvalget/revisor har ikke innsynsrett i selskap med private og statlige medeiere. Vi legger til

grunn at det er mindre aktuelt med forvaltningsrevisjon i disse selskapene, og har derfor ikke beskrevet risiko der. Manglende innsynrett er en risiko i seg selv, og disse selskapene er selvsagt aktuelle å ta med i utvalget til eierskapskontroll.

I tabellene på neste side har vi delt selskapene inn i selskap der kontrollutvalget har innsynsrett, dvs. selskap kommunen eier alene eller sammen med andre kommuner og fylkeskommuner, og selskaper der kontrollutvalget ikke har innsynsrett, dvs. selskap der det også er statlige eller private eiere.

Vi har vurdert generell risiko, og har derfor ikke prioritert mellom selskapene.

Heleide aksjeselskap (selskap der kontrollutvalget har innsynsrett)

Navn	Selskapets formål (forkortet/omskrevet)	Vurdering av generell risiko
Borgheim Sentrumsbygg AS	Investeringer i fast eiendom	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring
VIA Færder AS	Arbeids- og inkluderingsbedrift som tilbyr tilpasset videregående opplæring, arbeidsforberedende trening og varig tilrettelagt arbeid.	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring

Selskap kommunen eier sammen med andre kommuner/fylkeskommuner (selskap der kontrollutvalget har innsynsrett)

Navn	Selskapets formål	Eierandel	Andre eiere/deltakere	Vurdering av generell risiko
Færder Nasjonalparksenter IKS	Ivareta utvikling og drift av Besøkssenter Færder nasjonalpark på Verdens Ende	50 %	Tønsberg Færder- kontorkommune	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
IKA Kongsberg IKS	Arkivtjenester	3,9 %	Svært mange kommuner og interkommunale selskap	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
Tønsberg renseanlegg IKS	Oppsamling og behandling av avløpsvann	77 %	Tønsberg	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
Vestfold Interkommunale Brannvesen IKS	Brannvern	21,8 %	Holmestrand, Horten og Tønsberg	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
Vestfold Vann IKS	Salg av vann	14,8 %	Holmestrand, Horten, Tønsberg, Sandefjord og Larvik	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
Vestfold og Telemark revisjon IKS	Revisjon	4,7 %	Fylkeskommunene og alle kommunene i Vestfold og Telemark	Risiko er ikke vurdert - VTR ikke er uavhengig.

Navn	Selskapets formål	Eierandel	Andre eiere/deltakere	Vurdering av generell risiko
Vestfold, Telemark og Agder kontrollutvalgssekretariat IKS	Sekretariattjenester	2,3 %	Kommuner og fylkeskommuner i Vestfold, Telemark og Agder	Risiko er ikke vurdert - VTR ikke er uavhengig.
Vestfoldmusene IKS	Museumsdrift	1,5 %	Kommunene og fylkeskommunen i Vestfold	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
Greve Biogass AS Har ett datterselskap – Den magiske fabrikken AS	Utvikle verdikjeder basert på biologisk avfall.	10,2 %	Holmestrand, Horten, Tønsberg , Sandefjord, Larvik, Porsgrunn, Siljan og Bamble	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring, konsernorganisering og -styring.
Smiløkka Arena AS	Tiltaksarrangør for varig tilrettelagt arbeid	25 %	Tønsberg og Sandefjord	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
Vestfold Avfall og Ressurs AS	Avfallshåndtering	11,6 %	Holmestrand, Horten, Tønsberg , Sandefjord og Larvik	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
Jarlsberg IKT – Kommunalt oppgavefellesskap	Drift av datasystemer	33 %	Tønsberg og Holmestrand	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring

Selskap der kontrollutvalget ikke har innsynsrett¹¹

Selskap	Selskapets formål	Kommunens eierandel	Eiere
Gigafib Holding AS	Etablering og drift av nettverk for tele- og datakommunikasjon	23,6 %	Færder, Horten, Tønsberg, Holmestrand, Viken Student AS, Universitetet i Sørøst-Norge

¹¹ Selskaper med private eller statlige medeiere

Selskap	Selskapets formål	Kommunens eierandel	Eiere
Velle Utvikling AS	Opplæring, arbeidstrening og tilrettelegging	22,5 %	Tønsberg, div. private eiere

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er hensiktsmessig å prioritere forvaltningsrevisjon i selskap. Men kommunen har rammeavtale om gjennomføring av introduksjonsprogram fra Velle Utvikling AS. Dersom kontrollutvalget velger å gjennomføre forvaltningsrevisjon om flyktninger, se pkt. 6.3, kan det være aktuelt å undersøke hvordan selskapet gjennomfører denne oppgaven.

10.3. Aktuelle tema for eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon i selskap

Tema	Vinkling/kommentarer
Eierskapskontroll	Eierstyring, kommunikasjon og avklaringer, styrevalg – Vestfoldmuseene IKS, VESAR AS og Greve Biogass AS

Vedlegg: Annet interkommunalt samarbeid – ikke selvstendige rettssubjekt

Navn	Formål	Organisasjonsform	Deltakere	Kontorkommune/ vertskommune
VOIS Vestfold Offentlige innkjøpssamarbeid	Etablere felles rammeavtaler for kommunene i Vestfold	Administrativt vertskommunesamarbeid	Larvik, Sandefjord, Tønsberg, Færder, Horten, Holmestrand	Sandefjord
Start i Vestfold KO	Assistanse til bedrifter i etableringsfasen eller småbedrifter i endring	Kommunalt oppgavefelleskap (KO)	Larvik, Sandefjord, Tønsberg, Færder, Horten, Holmestrand	Sandefjord
Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning i Vestfold (UIA)	Felles beredskap mot tilfeller av akutt forurensning	Kommunalt oppgavefelleskap (KO)	Larvik, Sandefjord, Tønsberg, Færder, Horten, Holmestrand	Tønsberg
Kommunalt krisesentertilbud	Inngå avtale med leverandør av krisesentertilbud, følge opp leverandør og stille lokaler til disposisjon	Administrativt vertskommunesamarbeid	Larvik, Sandefjord, Tønsberg, Færder, Horten, Holmestrand	Tønsberg
Oppføring og drift av bygg i nasjonalparksenter	Oppføring og drift bygg	Administrativt vertskommunesamarbeid	Tønsberg	Færder
Tønsbergregionen Interkommunale legevakt	Drift av legevakt	Administrativt vertskommunesamarbeid		Tønsberg
Tønsberg og Færder bibliotek	Bibliotek tjenester	Administrativt vertskommunesamarbeid		Tønsberg

Navn	Formål	Organisasjonsform	Deltakere	Kontorkommune/ vertskommune
Hjelpemiddelsentralen i Tønsberg		Administrativt vertskommunesamarbeid		Tønsberg
Barnevernsvakta	Barnevernstjenester	Administrativt vertskommunesamarbeid		Tønsberg

På vakt for felleskapets verdier

Rapporten er utarbeidet av
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Har du spørsmål til rapporten?

Ta kontakt med oss:

Telefon: 33 07 13 00

E-post: post@vtrevisjon.no

www.vtrevisjon.no

24: 3911 400